

12. oktober 2018

J. nr. 00.17.00A30-0002

Referat fra møde i Grønt Dialogforum den 10. september 2018 kl. 16-18 i mødelokale A på Ullasvej 23

Deltagere: Niclas Fick (NMU), Ole Rødvig (NMU), Cæsar Funch Jensen (BOFA), Hans Henrik Ipsen (Bornholms Energi & Forsyning), Karen Nørregaard (Bornholmske Borgerforeningers Samvirke), Jens S. Koefoed (Bornholms Landbrug), Steffen A. Jørgensen (Skovdyrkerne), Kurt Jensen (Friluftsrådet), Poul Veise (Danmarks Naturforeningsforening), Kåre Kristiansen (Dansk Ornitologisk Forening), Peter Haase (Bornholms Naturhistoriske Forening), Mogens Ellebye (Danmarks Jægerforbund), Søren Friese (Naturstyrelsen Bornholm), Kenn Sonne (Foreningen Bornholm), Michael Brandt-Bernbom (NMF), Ole Holm Pedersen (NMF), Simon Vemmelund (NMF) og Katrine Høst (NMF).

Afbud: Leif Olsen (NMU), Mikkel Høst (Bornholms Miljø- og Energiforening/Energitjenesten), Finn Ole Nielsen (Bornholms Museum), Hans Jørgen Jensen (LAG Bornholm), Erik Thorsen (Danmarks Sportsfiskerforbund), Pernille Lydolph (Destination Bornholm), Lena Schenk (EBS)

Forkortelse:

NMU: Natur- og Miljøudvalget

NMF: Center for Natur, Miljø og Fritid

EBS: Center for Erhverv, Byg og Sekretariat

Referent:

Katrine Høst (NMF)

Punkterne er inddelt i:

B = beslutnings- eller godkendelsespunkt

O = orienteringspunkt

D = drøftelse

1. Godkendelse af dagsorden (B)

Dagsorden godkendt uden bemærkninger.

2. Godkendelse af referat fra møde den 19. marts 2018 (B)

Referat godkendt uden bemærkninger.

3. Godkendelse af mødeplan for resten af året (B)

Foreslået mødedato for Grønt Dialogforums tredje møde er mandag den 10. december 2018.

Mødedato blev godkendt.

4. Orientering om ansøgning fra Foreningen Bornholm om optagelse i Grønt Dialogforum (O)

Foreningen Bornholm har ansøgt om optagelse i Grøn Dialogforum. Ansøgningen blev behandlet på Natur- og Miljøudvalgets møde den 4. september 2018. Udvalget besluttede at optage foreningen. Velkommen til Foreningen Bornholm!

5. Kort orientering (O) fra Center for Natur, Miljø og Fritid vedr. status for

- a. Projekt i Præstemosen under Grøn Ordning
  - i. Projektet er blevet tilpasset efter ønsker fra Klemenskerborgere. Projektet forventes opstartet medio september og forventes færdigt ved årsskiftet.
- b. Biodiversitetspuljen 2018
  - i. Natur- & Miljøudvalget har givet 60.000 kr. til Bornholms Landbrug & Fødevarer til blomsterstriber og 15.000 kr. til Bornholms Biavlerforening til en skolebigård. Herudover er der afsat 480.000 kr. til naturprojekter. Natur og Miljø har gennem forskellige medier gjort opmærksom for mulighed for at ansøge om oprensning af søer og forskellige andre projekter. Der er ind til nu indkommet ca. 60 ansøgninger på søer/vandhuller, og der kommer løbende flere. Natur og Miljø har prioriteret de indkomne ansøgninger og forventer at oprense ca. 33 søer i år. Der er givet de nødvendige dispensationer fra naturbeskyttelseslovens § 3 til de pågældende oprensninger, og arbejdet forventes at kunne igangsættes omkring 1. oktober. Der er lavet aftale med en entreprenør, som skal varetage opgaven. Der er også ansøgt om andre projektyper. F.eks. Tommesløkken ved Slotslyngen, hvor der sættes hegn omkring et område.
- c. Projekt vedr. registrering af kvælstoffølsom natur
  - i. Kommunerne skal i 2018-19 besigtige og registrere et antal beskyttede heder, moser og overdrev (beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3) inden for 1000 m af større husdyrbrug. Besigtigelsesdataene skal registreres i Danmarks Miljøportal og medvirke til at forbedre datagrundlaget i husdyrsager og lette sagsbehandlingen på dette område. På Bornholm skal i alt 61 arealer registreres. Registreringen af arealerne er en del af den løbende § 3-registrering – der er blot stillet krav om, at det er nogle specifikke arealer, kommunerne skal besigtige. Status er, at vi når i mål med halvdelen af besigtigelserne i 2018, og at den anden halvdel tages i 2019.
  - ii. Efterfølgende var der en generel snak om beskyttet natur med et spørgsmål fra Danmarks Jægerforbund om reglerne for udsætning af ænder i beskyttede søer, idet reglerne om udsætning i det seneste udsætningsforlig ikke harmonerer med, hvad Bornholms regionskommune skriver på hjemmesiden om udsætning. Natur og Miljø følger op på spørgsmålet og vender tilbage.
  - iii. Ole Holm Pedersen anbefalede en ny app om beskyttet natur, som hedder 'Beskyttet natur', og som er udviklet af Miljøstyrelsen og Geoinfo, i samarbejde med Landbrug & Fødevarer, kommunerne og Slots- og Kulturstyrelsen. Appen er udviklet for at gøre den vejledende registrering af § 3-beskyttet natur og udpegningen af § 3-beskyttede vandløb lettilgængelig, mens man er i felten. Læs mere om appen her: <https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/3-beskyttede-naturtyper/appen-for-beskyttet-natur/>

- d. Vandplansprojekter i Øle Å
- i. I den gældende vandområdeplan har staten fastlagt to indsatser, begge i Øle å, hvor spærringer skal fjernes. Der er lavet forundersøgelser, og det afventes lige nu, at Miljøstyrelsen giver tilsagn om midler til at gennemføre projekterne. Herefter skal der myndighedsbehandles i forhold til fredning og vandløbsloven mv. Håbet er at kunne gennemføre projekterne i 2019. Indsatserne, som er ved Slusegård og Ågård, går ud på at lave omløb omkring de gamle vandmølle damme, så ørrederne og andre dyr bedre kan gå op igennem åen.
  - ii. Fem ældre vandplansprojekter er stadig ikke gennemført. De skulle have været gennemført tidligere, men der er søgt om og blevet bevilget udsættelse for de fire, mens der er givet afslag på forlængelse for det femte projekt. For de fire projekter, som skal gennemføres, gælder, at kommunen har fået tilsagn om tilskud til at gennemføre projekterne. Kommunen mangler at myndighedsbehandle, at få afklaret lodsejers ønsker til erstatning og evt. indgåelse af frivillig aftale og at ansøge Miljøstyrelsen om lodsejererstatning. Hvis der ikke opnås en frivillig aftale, skal der træffes en myndighedsafgørelse, som lodsejer kan påklage til taksationskommissionen. De fire projekter er
    1. Muleby Å - genåbning af en rørlagt strækning på 947 m
    2. Tejn Å /Baste Å - genåbning af en rørlagt strækning på 255 m
    3. Samsing Å ved Fejlerevej - genåbning af en rørlagt strækning på 72 m
    4. Samsing Å nedre del ved Krummeledvej 14-16 - genåbning af en rørlagt strækning på 222 m
  - iii. Der var på mødet et ønske om, at der på et senere møde følges op på projekterne og også gives en status for, hvad kommunen tidligere har lavet af vandplansprojekter. Natur og Miljø foreslår, at opfølgning kan ske på Grønt Dialogforums møde i foråret 2019, hvor man er nået videre i processen.
- e. Arbejdet i det lokale naturråd for Bornholm med Grønt Danmarkskort
- i. Det lokale naturråd skulle bistå med udpegning af områder, som skal indgå i Grønt Danmarkskort i kommuneplanen. Rådet har fungeret i perioden 15. januar-15. juli 2018. Det har bestået af 14 organisationer samt politiske observatører. Der har været afholdt 5 møder. Naturrådets arbejde og anbefalinger er sammenfattet i et slutprodukt. Bornholms Regionskommune arbejder videre med tilretningen af udpegninger til Grønt Danmarkskort i henhold til naturrådets anbefalinger. Grønt Danmarkskort indarbejdes efterfølgende i forslag til kommuneplan 2020, som sendes i offentlig høring inden endelig vedtagelse.
  - ii. Slutproduktet var ved mødet endnu ikke lagt offentligt frem på kommunens hjemmeside, men det er efterfølgende blevet gjort, så det nu kan findes på kommunens hjemmeside her: <https://www.brk.dk/Borger/Miljoe-natur-energi/Naturen/Sider/Naturraad%20pa-Bornholm.aspx>

6. Orientering om processen med kommuneplanlægning og udviklingsstrategi ved Anka Nordvig Sonne, Center for Erhverv, Byg og Sekretariat (O og D)

Anka kom i sit oplæg ind på følgende emner (se vedlagte oplæg):

- a. Hvad er en kommuneplan og en udviklingsstrategi
- b. Tids- og procesplan for Bornholms udviklingsstrategi og kommuneplan 2020
- c. KBs visioner og mål
- d. Indhold og emner
- e. Lokal Agenda 21 (drøftelse og forummets forslag til det videre arbejde)

Helt kort kan det opsummeres, at før en kommuneplanrevision laves en kommuneplansstrategi. Denne kaldes i Bornholms Regionskommune en udviklingsstrategi. Den nuværende strategi har titlen 'Bright

Green Island – Bornholms Udviklingsstrategi 2016' (kan ses her <https://www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Planer/Sider/udviklingsplan.aspx>). Den nye udviklingsstrategi skal være færdig i 2019, og målet er, at den næste kommuneplanrevision skal være færdig i 2020.

Bornholms Regionskommune har valgt, at den lovpligtige lokale Agenda 21-strategi også er en del af udviklingsstrategien. Den lokale Agenda 21-strategi er en strategi for kommunens bidrag til en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. Det fremgår af forretningsordenen for Grønt Dialogforum, at en af Grønt Dialogforums opgaver er at medvirke til at udarbejde den lovpligtige Agenda 21-strategi (se forretningsordenen her: <https://www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Borgerinddragelse/Sider/Grønt-dialogforum.aspx>).

Bornholms Regionskommune efterspurgte under sidste punkt Grønt Dialogforums bemærkninger og eventuelle ønsker og forslag til, hvordan man kan involvere forumet i opgaven med at udarbejde Agenda 21-strategien. Dette affødte følgende bemærkninger:

- Bornholms Landbrug & Fødevarer: Det fremgår, at der i kommuneplanen skal være afsnit om byudvikling og byomdannelse – Bornholms Landbrug & Fødevarer savner noget om livet på landet.
- Naturstyrelsen: Vi (som borgere) føler os voldsomt inddraget i Bright Green Island mv. Der bliver lavet planer og papirer. Grønt Dialogforums styrke kan være at gå sammen om at lave konkrete projekter.
- Niclas Fick foreslår, at foreninger hver især tager nogle af bornholmermålene (se www.brightgreenisland.dk) og prøver at arbejde med dem.
- Bornholmske Borgerforeningers Samvirke: Hvordan understøtter vi bosætning på landet – kan kommuneplanen give nogle muligheder for at understøtte dette?
- Danmarks Naturfredningsforening: Forslag om at formulere spørgsmål til organisationerne, som de kan tage med tilbage til deres baglande - i en drøftelse som i dag dag bliver det meget sporadisk og uforberedt. Organisationerne vil gerne have tid til at overveje.
- Friluftsrådet: Kommunen har gjort noget f.eks. i projektet fremtidens landskaber på Nordbornholm, som gør noget for, at det er attraktivt at bo på landet.
- Bornholms Naturhistoriske Forening: Grønne korridorer til glæde for biodiversitet kan også give hjørner til glæde for befolkningen – samlet er det med til at løfte det hele
- Bornholms Landbrug & Fødevarer: lokale borgerforeninger er også oplagte at inddrage. I forhold til Bright Green Island skal man passe på med ikke at lave det 'rigtige' eller 'forkerte' hold. Det kan være forskelligt, hvordan man bidrager.
- Niclas Fick: Der har været et temamøde i kommunalbestyrelsen om bosætning - man kan som forvaltning godt gøre tanker, idéer og forslag tilgængelige for borgerforeninger mv.
- Poul Veise/ Danmarks Naturfredningsforening: har været med siden Grønt Råd blev oprettet for 30 år siden. Det har altid været sådan og synes det fungerer bedst, at Grønt Dialogforum bliver præsenteret for et oplæg, som de kan kommentere på. Jo mere tid, jo bedre tid har de til at tage tilbage i deres organisationer og få inputs.

7. Danmarks Naturkanon (O)

Miljø- og Fødevareministeriet har 22. august 2018 offentliggjort en proces for opdatering af Danmarks Naturkanon. Alle kommuner er i den forbindelse blevet opfordret til at melde særligt smukke eller interessante naturområder ind i processen ligesom alle borgere kan melde ind. Natur og Miljø er af Natur- og Miljøudvalget blevet bemyndiget til på vegne af Bornholms Regionskommune at indstille 3-5 områder til Danmarks Naturkanon inden fristen den 23. september. Grønt Dialogforum blev opfordret til at melde områder, gerne med en begrundelse, ind til Natur og Miljø senest den 17. september 2018. Endvidere blev Grønt Dialogforums medlemmer opfordret til hver især at melde deres egne forslag direkte ind. Se <https://naturkanon.dk/>.

8. Eventuelt

Friluftsrådet havde erfaret, at nogle dokumenter på åbne postlister ikke kunne åbnes. Men der var sat teknikere på opgaven, og det forventes, at problemet bliver eller allerede er løst.